

FLYGET EN SÄKER KONJUNKTURINDIKATOR

Rekord för flyget både i maj och i juni och en ackumulerad trafikökning med nästan fem procent till 370 000 rörelser under första halvåret 2017. Flyget är en säker konjunkturindikator och LFVs trafikstatistik bekräftar tillsammans med flygbolagens passagerarökningar att det går bra för Sverige. För att bidra till att minimera flygets miljöpåverkan arbetar LFV för att leda trafiken så optimalt som möjligt och därmed minska flygets miljöpåverkan.

Jag tillträdde som generaldirektör den 1 april och har ägnat en stor del av de första månaderna åt att sätta mig in i vår verksamhet och träffa såväl medarbetare som kunder och viktiga intressenter, både nationellt och internationellt. Det är en spännande bransch som är inne i ett omfattande paradigmskifte och här har LFV en stark position och är en drivande aktör i branschen.

Varje dag året runt arbetar våra medarbetare för att bidra till ett säkert flyg i Sverige. Våra 600 operativa flygledare fattar de beslut som bidrar till att flygplanen kan ta den rakaste vägen genom svenskt luftrum och göra de från miljösynpunkt bästa in- och utflygningarna till och från flygplatserna.

I slutet av maj togs ett stort steg för en effektivare flygtrafik i norra Europa då luftrummen i Sverige, Danmark, Norge, Finland, Estland och Lettland knöts samman. När flygbolagen nu kan färdplanera effektivare bidrar det till lägre bränsleförbrukning och utsläpp. Det är ett viktigt internationellt samarbete och utvecklingsarbete som LFV deltar i.

Flygsäkerhet

LFV har uppfyllt flygsäkerhetsmålen första halvåret. Att hålla en hög flygsäkerhetsnivå är vår viktigaste prioritet. Vid sidan av det dagliga flygsäkerhetsarbetet pågår därför arbeten tillsammans med andra aktörer inom två områden; rullbaneintrång och hur drönare ska hanteras i kontrollerat luftrum.

LFVs resultat

LFVs omsättning under perioden uppgick till 1,4 miljarder kronor (1,4) och resultatet efter finansiella poster blev -76 miljoner kronor (-3). LFVs resultat påverkas negativt av den låga inflationen och ränteläget som påverkar indexeringen av avgifter och pensionskostnaderna negativt. Dessa faktorer väger tyngre än de tillkommande intäkterna från den växande flygtrafiken. Avgiftssystemets konstruktion för en route-avgifter är så utformat att det högre antalet rörelser endast får ett begränsat genomslag på luftfartsintäkterna.

Fjärrstyrd flygtrafikledning

Våren 2016 undertecknade LFV och Swedavia en avsiktsförklaring om att införa fjärrstyrd flygtrafikledning, RTS. Försvarsmakten vill av försvarspolitiska skäl ha kvar det

traditionella tornet i Visby. LFVs och Swedavias intention är att arbeta vidare med målsättningen att införa fjärrstyrd flygtrafikledning på flygplatserna Kiruna, Umeå, Östersund och Malmö.

Intresset för LFVs operativa kunnande och för vår kontrollcentral för fjärrstyrd flygtrafikledning i Sundsvall är fortsatt mycket stort. Under våren har bland annat delegationer från länsstyrelserna i Jämtlands och Västerbottens län varit på besök. I juli besökte Europaparlamentets transportutskott Sundsvall för att lära sig mer om RTS.

Arlanda

Stockholm Arlanda Airport är ett viktigt nav för svenskt flyg och porten mot världen. Hur flygplatsen utvecklas har stor betydelse både för svenskt näringsliv och för besöksnäringen. När regeringen i januari presenterade sin nationella flygstrategi var tillsättandet av ett Arlandaråd en strategisk satsning. Det är ett spännande uppdrag och jag ser fram emot att som LFVs representant tillsammans med gruppen kunna vara med och bidra till flygplatsens utveckling.

LFV fyller 7 och 70 år!

1939 förstatligades all civil flygledning och samlades i en organisation inom Kungliga Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen för att 1947 övergå till det nybildade affärsverket Luftfartsverket. 2010 renodlades LFVs verksamhet till att enbart omfatta flygtrafiktjänst. Vi som är LFV nu har en lång tradition av flygsäkerhet och smarta lösningar. Det ska vi fortsätta med – för flyget i dag och för morgondagens flyg – och hela tiden med kunden och flygsäkerhet i fokus.

Ann Persson Grivas
Generaldirektör

FINANSIELL SUMMERING

Periodens resultat

Första halvårets resultat efter finansiella poster uppgår till -76 mkr (-3 mkr) vilket är en försämring jämfört med samma period 2016. Poster av engångskaraktär samt högre kostnader för pensioner är de främsta orsakerna till resultatförsämringen, som till en del kompenseras av den positiva flygtrafikutvecklingen.

I koncernbokslutet per 30 juni 2017 har, hänförligt till verksamhet föregående år, beaktats en än mer försiktig värdering av vissa fordringar (-16 mkr) och upplupna intäkter (-13 mkr) på grund av osäkerhet i prognos och betalningsflöden i avvaktan på att betalning kommer att inflyta.

Flygtrafiken

Först i maj, och sedan även i juni, uppnåddes det högsta antalet luftrumsrörelser i svenskt luftrum någonsin under en enskild månad. Ackumulerat under perioden januari – juni 2017 ökade rörelserna med 4,9 procent, jämfört 2016, till totalt 369 860. Samtliga trafikslag har ökat; överflygande trafik med 6,0 procent, utrikes med 5,7 procent och inrikes med 1,3 procent.

LFVs fakturering till flygbolagen baseras på service units, som har haft en ännu starkare utveckling än rörelserna. Antal service units ökade under första halvåret med 6,2 procent.

Rörelseintäkter

Rörelseintäkterna uppgår till 1 389 mkr (1 398). De ökade trafikvolymerna har inneburit en intäktsökning på cirka 15 mkr. Sammantaget är dock de trafikrelaterade intäkterna marginellt lägre hittills i år till följd av valutakurseffekter, -6 mkr, samt en inflationskorrigerig avseende 2016 med -9 mkr efter besked från Eurocontrol om ett annat inflationstal än vad LFV använde i årsbokslutet 2016.

I kommersiella intäkter ingår ersättning från intressebolaget NUAC med 354 mkr (362). Motsvarande belopp återfinns också som kostnad under "Diverse externa kostnader" eftersom LFV köper flygtrafikledning av NUAC och får ersättning för personal och utförda tjänster. Intäkter från övrig kommersiell verksamhet inkluderar internationell exportverksamhet med uppdrag framför allt i Förenade Arabemiraten och Norge samt inhemska teknikuppdrag.

Arbete inom forskning och innovation finansieras främst via bidrag från Trafikverket och EU. I första kvartalet gjordes en justering av föregående års bidragsintäkter om -6 mkr efter en extern granskning av EU-projekt och hur stor del av kostnaderna som ansetts vara bidragsberättigade. LFV aktiverar från och med 2017 egen tid som läggs på investeringsprojekt, vilket kortsiktigt medför en resultatförbättring då kostnaderna periodiseras över tillgångarnas nyttjandeperiod i form av avskrivningar. Värdet av egen tid uppgår till cirka 16 mkr.

Rörelsekostnader

Rörelsekostnaderna uppgår till 1 456 mkr (1 422). Kostnadsökningen jämfört föregående år avser främst pensionskostnader och avskrivningar. Pensionskostnaderna har ökat med cirka 17 mkr. Avskrivningarna är 18 mkr högre bland annat till följd av väsentliga anläggningar som tagits i bruk den senaste tolv månadersperioden. Diverse externa kostnader är, trots reservering för osäkra fordringar, lägre i år främst på grund av mindre utbildningskostnader och minskat behov av externa tjänster inom FoU- och exportverksamheterna.

Finansiella poster

Finansnettot uppgår till -10 mkr (19). Försämringen hänförs till ränta och indexering av pensionsskulden.

Räntabilitet och soliditet

Räntabiliteten på eget kapital efter skatt är negativ. Soliditeten uppgick vid periodens slut till 10 procent (12).

Investeringar

Investeringsutfallet uppgår till 79 mkr (29), varav 16 mkr (0) avser aktivering av egen tid. Två radarprojekt utgör de största investeringarna. Uppgradering MSSR, 13 mkr, avser uppgradering av fem befintliga radarstationer till "Mode S" som ger tilläggsinformation från flygplanet som höjer flygsäkerheten. Primärradarar i södra Sverige, 9 mkr, avser åtgärder för att reducera flygsäkerhetsrisker med trafik utan transponder i sydöstra delen av det svenska luftrummet.

Helårsprognos

Den största påverkan på andra halvårets prognostiserade resultat bedöms vara kostnader för pensioner och effekter av ändrade beräkningsgrunder för pensionsskulden. I nuläget är ytterligare sänkning av diskonteringsräntan mycket trolig. Statens Tjänstepensionsverk (SPV) som i oktober/november varje år fastställer de grunder som ska tillämpas vid beräkning av pensionsskuldens storlek kommande år har meddelat att en sänkning med 0,3 procentenheter är att vänta. LFVs redovisningsprinciper är att tillämpa innevarande års beräkningsgrunder under löpande år och kommande års grunder i årsbokslutet, det vill säga beslut om grunderna för 2018 kommer att tillämpas i årsbokslutet per 31 december 2017. En sänkning med 0,3 procentenheter innebär en kostnadsökning för LFV på omkring 390 mkr varav cirka 80 procent finansieras via avgiftssystemet, men där resterande 20 procent är direkt resultatpåverkande. Dessa effekter har inkluderats i resultatprognosen för januari – december 2017.

RESULTATRÄKNING, mkr	KONCERNEN				AFFÄRSVERKET	
	2017 jan – juni	2016 jan – juni	2017 Prognos jan – dec	2016 Utfall jan – dec	2017 jan – juni	2016 jan – juni
Rörelsens intäkter						
Luftfartsintäkter	934	937	2 250	2 202	934	937
Kommersiella intäkter	402	435	808	851	407	423
Aktiverat arbete för egen räkning	16	–	27	–	16	–
Övriga rörelseintäkter	37	27	89	96	37	27
Summa rörelsens intäkter	1 389	1 398	3 174	3 149	1 394	1 386
Rörelsens kostnader						
Personalkostnader	-782	-755	-1 613	-1 567	-781	-753
Diverse externa kostnader	-590	-600	-1 175	-1 195	-567	-597
Avskrivningar	-84	-66	-168	-148	-84	-66
Summa rörelsens kostnader	-1 456	-1 422	-2 956	-2 911	-1 433	-1 416
Resultat från andelar i koncern- och intresseföretag	1	2	-3	0	–	–
Rörelseresultat	-66	-22	215	238	-38	-30
Resultat från finansiella investeringar						
Ränteintäkter	2	19	4	7	2	19
Räntekostnader och liknande resultatposter	-12	0	-339	-231	-12	0
Resultat efter finansiella poster	-76	-3	-120	14	-48	-12
Skatt/skattmotsvarighet på periodens resultat	-1	-1	-1	-4	–	–
Periodens resultat	-76	-4	-121	9	-48	-12

BALANSRÄKNING, mkr	KONCERNEN		AFFÄRSVERKET	
	2017 30 juni	2016 30 juni	2017 30 juni	2016 30 juni
Tillgångar				
Anläggningstillgångar	2 046	1 995	2 079	2 052
Omsättningstillgångar	5 667	5 115	5 611	5 000
Summa tillgångar	7 713	7 110	7 690	7 051
Skulder och Eget kapital				
Eget kapital	775	843	753	788
Avsättningar	6 015	5 375	6 014	5 375
Långfristiga skulder	346	347	346	347
Kortfristiga skulder	578	545	576	541
Summa eget kapital och skulder	7 713	7 110	7 690	7 051

FINANSIERINGSANALYSER, mkr	KONCERNEN		AFFÄRSVERKET	
	2017 jan–juni	2016 jan–juni	2017 jan–juni	2016 jan–juni
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	162	177	192	170
Förändringar i rörelsekapital	-22	-11	-53	-15
Investeringsverksamheten	-80	-32	-79	-30
Finansieringsverksamheten	51	-25	51	-25
Förändring av likvida medel	111	109	111	100
Likvida medel vid årets början	4 890	4 347	4 843	4 276
Likvida medel vid periodens slut	5 001	4 457	4 954	4 376

VERKSAMHET

Flygtrafikledning

Den operativa verksamheten har levererat enligt de högt uppsatta målen och i det närmaste helt utan förseningar orsakade av LFVs verksamhet. Detta har uppnåtts trots att trafiken ökat mer under sommaren, såväl på flygplatserna som en-route, än de redan höga prognoser som legat till grund för resursplaneringen. LFV har även lyckats hantera vårens stora försvarsmaktsövningar utan att det har påverkat den civila luftfarten i någon egentlig omfattning. Nyckeln till framgång är en god planering och många engagerade medarbetare som arbetat extra under semesterperioden.

Flygsäkerhet

LFV uppfyller uppsatta flygsäkerhetsmål. Under första halvåret registrerades drygt 1700 störningsrapporter (1908) inom LFV. En stor del av skillnaden kan tillskrivas de tekniska problem som LFV hade under andra kvartalet 2016. Rapporteringsbenägenheten bedöms fortsatt som mycket god.

Fokusområden under perioden:

Runway Incursion – LFVs bidrag ligger fortsatt på en stadigt låg nivå. Implementering av Runway Incursion Prevention Programmet för att minska antalet rullbaintrång pågår med åtgärder inom och utanför LFV.

Flygning utan transponder – Antalet registrerade händelser ökar. Försvarets Luftlägesinformationssystem har implementerats på ATCC Malmö för att stötta i dessa situationer. Arbetet med modifiering av Vissefjärda radar för att tillgodose primärradarinformation fortgår.

Teknik – Antalet felutfall i tekniska system under drift som påverkat LFV förmåga att leverera en säker tjänst är på en låg nivå med enbart enstaka bortfall av luftlägespresentation i TWR eller TWR/TMC.

Drönare – LFV samverkar med Polisen i deras projekt för drönarverksamhet. Arbetet fortgår med att dela in kontrollzonerna i mindre sektorer för att möjliggöra flygning utan att hela kontrollzonen behöver avlysas. Arbetet med drönarpolicy och metoanvisning för ATS hantering av drönare pågår. Transportstyrelsens nya regelverk för drönare som förväntas träda ikraft 2018 är ute på remiss.

Luftrumsintrång – Inget luftrumsintrång har inneburit någon faktisk negativ flygsäkerhetspåverkan. LFV bevakar särskilt utvecklingen i Göteborgsområdet där avveckling av det kontrollerade luftrummet vid Säve flygplats medfört ett ökat antal luftrumsintrång under första delen av 2017. Nya direktiv från Transportstyrelsen på hur och vilken trafik

som får bedrivas på Säve har kommit under senare delen av andra kvartalet.

Medarbetare

Arbetet intensifieras för att möta resurs- och kompetensbehovet av teknisk och operativ personal.

Programledningen för Remote Tower Center arbetar för att skapa förutsättningar för ett framgångsrikt förändringsarbete. Arbetet omfattar såväl tekniska förutsättningar som möjligheten att säkerställa personalförsörjning både under implementeringsfasen och under framtida drift.

Miljö

LFV har slutit avtal med Swedavia att fortsätta med fördjupade miljöanalyser av flygtrafiken. Under hösten 2017 ska trafikflödena till och från Umeå Airport studeras för att öka kunskapen om eventuella förbättringsområden ur ett miljöperspektiv. LFVs analysverktyg GAIA utgör ett mycket viktigt hjälpmedel i det kommande arbetet.

Under perioden har LFV utbildat omkring 110 flygledare vid kontrollcentralen i Stockholm i Fuel management. LFV har också medverkat i miljöprojekt med andra aktörer.

LFVs STYRELSE

Vi intygar att kvartalsrapporten ger en rättvisande bild av verksamhetens kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Norrköping den 29 augusti 2017

Jan Olson, ordförande	Ann-Christine Hvittfeldt
Ann Persson Grivas, GD	Eva André
Marie Hafström	Per Nilsson
Mats Helgesson	Peter Lennartsson
Johan Davidson	Ann-Marie Bredberg

LFV-KONCERNEN

Består av affärsverket, det helägda holdingbolaget LFV Holding AB, det av holdingbolaget helägda dotterbolagen LFV Aviation Consulting AB och LFV Norway AS samt intresseföretagen NUAC HB till 50 %, Saab Digital Air Traffic Solutions AB till 41 % och Entry Point North AB till 25 %.

LFV Hospitalsgatan 30 601 79 Norrköping | Tel 011-19 20 00 | www.lfv.se | lfv@lfv.se | org.nr: 202100-0795

